

Udskriftsdato: 15. december 2025

**KEN nr 10127 af 01/10/2009 (Gældende)**

## **Ventilation i autolakeringsværksted, hvor der spartles med et styrenholdigt produkt**

---

Ministerium: Beskæftigelsesministeriet

Journalnummer: Beskæftigelsesmin.,  
Arbejdsmiljøklagenævnet, j.nr. 5900063-09 og 5900253-09

# Ventilation i autolakeringsværksted, hvor der spartles med et styrenholdigt produkt

## Resumé

Arbejdstilsynet besøgte den 27. marts 2008 et autolakeringsværksted.

Under besøget blev det oplyst, at bilerne var parkeret i tre lange rækker hen mod sprøjtekabinen, og at rumventilationen var indrettet således, at der var indblæsning i loftet over de to yderste rækker af biler og udsugning i gulvet under de samme to rækker i bilernes bredde. Det blev endvidere oplyst, at der ikke blev anvendt punktudsugning ved spartling, at der var lugt af opløsningsmidler i værkstedet, at der spartles i alle tre rækker med biler, at der ikke anvendes punktudsugning ved spartling, fordi man på virksomheden mener, at den eksisterende ventilation er tilstrækkelig, og at punktudsug er besværligt, og at der ikke kunne redegøres for luftskiftet i klargøringen og for luftstrømmens bevægelse omkring biler og ansatte, og dermed for ventilationens effektivitet.

Besøget gav anledning til, at virksomheden den 9. april 2008 fik et undersøgelsespåbud på ventilationsanlæggets effektivitet under spartling.

Arbejdstilsynet modtog tilbagemeldingen på påbuddet i form af en rapport udarbejdet af et rådgivningsfirma.

Resultatet af undersøgelsen viste bl.a. at området, hvor arbejdet med trækspartel på bilerne over ventilationsristene foregik, blev effektivt ventileret. Luften blev direkte udsuget og afdampning derved fjernet fra medarbejdernes indåndingszone. Undersøgelse viste endvidere, at der ved arbejdet med trækspartel på biler placeret i rækken mellem ristene forekom en vis påvirkning af medarbejderne. Turbulenser i den udsugede luft gjorde, at luften (indeholdende styren) blev hvirvlet rundt omkring bilerne.

Sikkerhedsdatablade på spartelmassen viste, at spartelmassen indeholder styren, og at produktet har MAL-kode 5-6.

Af klager anføres det bl.a., at den maksimale koncentration af styren med det angivne forbrug af spartel og aktuelle luftskifte efter klagers opfattelse aldrig vil overstige 10 % af grænseværdien.

Arbejds miljøklagenævnet var enig med Arbejdstilsynet i, at spartelarbejde kun må foregå, hvor ventilationen effektivt fjerner luftforureningen, dvs. over ristene under indblæsningen.

Arbejds miljøklagenævnet lagde ved afgørelsen vægt på, at de ansatte, der i autolakeringsværkstedet udførte arbejde med trækspartel i den midterste række og mellem ristene, blev udsat for unødigt påvirkning i form af luftforurening fra spartelmassen, der indeholder stoffet styren.

Nævnet lagde endvidere vægt på, at det anvendte produkt efter det oplyste har en MAL-kode 5-6, som ifølge bekendtgørelse om arbejde med kodenummererede produkter er udtryk for en høj risiko for sikkerhed og sundhed, såvel ved indånding af dampe fra produktet, som ved kontakt med produktet på hud, i øjne, i luftveje eller ved indtagelse.

Nævnet har yderligere lagt vægt på, at det af bilag 1 til bekendtgørelse om foranstaltninger til forebyggelse af kræftisikoen ved arbejde med stoffer og materialer fremgår, at styren er med på Arbejds-

tilsynets liste over stoffer, hvor der foreligger en kræft risiko, samt at enhver påvirkning skal undgås, når der er tale om brug af kræftfremkaldende stoffer.

Arbejds miljøklagenævnet var ikke enig med Arbejdstilsynet i, at påbuddet skulle gives som et strakspåbud.

Nævnet fandt ikke, at der forelå en akut overhængende fare for de ansattes sikkerhed og sundhed, da påvirkningen af styren i forhold til risikoen for at pådrage sig kræft sker over lang tids påvirkning.

Nævnet fandt det derfor ikke nødvendigt at træffe foranstaltninger her og nu, men fandt, at der skal gives en frist til efterkommelse af påbuddet.

[adressat udeladt]

Arbejds miljøklagenævnet har på møde den 29. september 2009 behandlet [navn udeladt]'s klage på vegne af [navn udeladt] over Arbejdstilsynets afgørelse af 12. juni 2008 med strakspåbud om, at der i virksomheden kun spartles over riste og under indblæsning.

Nævnet traf følgende

### **A F G Ø R E L S E**

Arbejds miljøklagenævnet er enig med Arbejdstilsynet i, at der hos [navn udeladt] kun må spartles over riste og under indblæsning.

Arbejds miljøklagenævnet er ikke enig i, at afgørelsen skal efterkommes straks.

Arbejds miljøklagenævnet fastholder således Arbejdstilsynets afgørelse af 12. juni 2008 for så vidt angår påbud om, at der i virksomheden kun spartles over riste og under indblæsning.

Arbejds miljøklagenævnet ophæver således Arbejdstilsynets afgørelse af 12. juni 2008 for så vidt angår, at påbuddet skal efterkommes straks.

### **B E G R U N D E L S E**

Arbejds miljøklagenævnet har ved sin afgørelse lagt følgende oplysninger til grund:

- at Arbejdstilsynet den 27. marts 2008 besøgte virksomhedens autolakererværksted i [navn udeladt]
- at der under besøget blev talt om ventilationsforholdene i klargøringen, hvor bilerne afdækkes, slibes og spartles og følgende blev oplyst/konstateret:
- at bilerne var parkeret i tre lange rækker hen mod sprøjtekabinen
- at rumventilationen var indrettet således, at der var indblæsning i loftet over de to yderste rækker af biler og udsugningen var i gulvet under de samme to rækker i bilernes bredde
- at der ikke blev anvendt punktudsugning ved spartling
- at der var lugt af opløsningsmidler i værkstedet
- at der spartles i alle tre rækker med biler
- at der ikke anvendes punktudsugning ved spartling, fordi man på virksomheden mener, at den eksisterende ventilation er tilstrækkelig og at punktudsug er besværligt, og
- at der ikke kunne redegøres for luftskiftet i klargøringen og for luftstrømmens bevægelse omkring biler og ansatte, og dermed for ventilationens effektivitet.

Besøget gav anledning til, at virksomheden den 9. april 2008 fik et undersøgelsespåbud på ventilationsanlæggets effektivitet under spartling.

Arbejdstilsynet modtog tilbagemeldingen på påbuddet i form af en rapport udarbejdet af [navn udeladt].

Arbejds miljøklagenævnet har endvidere ved sin afgørelse lagt til grund, at der af rapporten fremgår følgende:

- at undersøgelserne var foretaget på baggrund af leverandøroplysninger og røgtest på anlægget

- at anlægget er indrettet med indblæsning i to langsgående kanaler ved loftet og udsugning i to langsgående kanaler ved gulvet
- at bilerne kan placeres i tre rækker, over den første rist (under indblæsning), mellem de to riste og over den anden rist (under indblæsning), og
- at der under Arbejdstilsynets besøg blev arbejdet ved bilerne i alle tre baner.

Og at resultatet af undersøgelsen viste:

- at anlægget i første omgang ikke var effektivt, fordi der ikke var skiftet filtre
- at området (i anden omgang efter at filtrene var skiftet), hvor arbejdet med trækspartel på bilerne over ventilationsristene foregik, blev effektivt ventileret. Luften blev direkte udsuget og afdampning derved fjernet fra medarbejdernes indåndingszone
- at der ved arbejdet med trækspartel på biler placeret i rækken mellem ristene forekom en vis påvirkning af medarbejderne. Turbulenser i den udsugede luft gjorde, at luften (indeholdende styren) blev hvirvlet rundt omkring bilerne, og
- at den gennemsnitlig styrenpåvirkning ved ingen ventilation set over en uges forbrug (5 dage med 10-11 timer) er beregnet til ca. 1 % af grænseværdien fordelt over hele lokalet.

Arbejdsmiljøklagenævnet har endvidere lagt til grund, at Arbejdstilsynet fra virksomheden har modtaget sikkerhedsdatablade på spartelmassen, som viser, at spartelmassen indeholder styren, og at produktet har MAL-kode 5-6.

Arbejdsmiljøklagenævnet har endvidere lagt til grund for sin afgørelse, at klager har oplyst følgende:

- at ingen medarbejder opholder sig i det område, hvor der netop er udført spartelarbejde
- at det varer mellem 1 og 5 minutter at spartle en bil, hvorefter medarbejderen går videre og arbejder på en anden bil, medens spartelmassen tørrer
- at værkstedet hos [navn udeladt] er et af de allerbedst ventilerede autolakeringsværksteder i landet, og
- at [navn udeladt] er bekendt med, at andre værksteder, der arbejder med spartling, er blevet screenet uden at have fået et påbud.

Arbejdsmiljøklagenævnet har endelig lagt til grund for sin afgørelse, at FAI, Foreningen af Auto- og Industrilakerere, har anført følgende i forbindelse med Arbejdstilsynets afgørelse:

- at de ønsker relevansen af afgivelse af et strakspåbud vurderet
- at den maksimale koncentration af styren med det angivne forbrug af spartel og aktuelle luftskifte efter deres opfattelse aldrig vil overstige 10 % af grænseværdien
- at det af branchevejledningen om autolakering om trækspartling fremgår ”Blanding og brug af spartelprodukter skal ske under udsugning. Et spartelskab med udsugning og værkstedsventilation med udsugning i eller nær ved gulvet tæt på Arbejdsstedet anses som tilstrækkeligt ”
- at en egentlig måling formentlig vil vise, at styrenkoncentrationen vil ligge på ca. 1/10 del af grænseværdien
- at der bør foretages egentlige personbårne målinger af styrenpåvirkningen i arbejdsområderne
- at det ikke er dokumenteret i hvilken grad påvirkning af de ansatte sker, og
- at der efter FAI’s opfattelse ikke kan stilles krav om procesudsugning ved spartling.

Stoffer og materialer med egenskaber, der kan være farlige for eller i øvrigt forringe sikkerhed eller sundhed, må kun fremstilles og anvendes ved arbejdsprocesser og -metoder, der effektivt sikrer de beskæftigede mod ulykker og sygdomme. Anerkendte normer eller standarder, som har sikkerheds- eller sundhedsmæssig betydning, skal følges. Det fremgår af § 48 i lov om arbejdsmiljø.

Ved arbejde med produkterne skal der mindst træffes de sikkerhedsforanstaltninger, der er angivet i bilagene, jfr. § 13, stk. 1 i bekendtgørelse om arbejde med kodenummererede produkter.

Reglerne om krav til ventilation ved industriel overfladebehandling fremgår af bilag 7 til ovennævnte bekendtgørelse. Af pkt. 7.3.1 i bilaget fremgår, at for- og efterbehandling samt klargøring af emner,

der medfører luftforurening eller risiko for sundhedsfarlige arbejdsoperationer, skal ske i lukket anlæg, sprøjteboks, sprøjtekabine eller i særlige rum udstyret med tilstrækkelig mekanisk ventilation.

Unødig påvirkning fra stoffer og materialer skal undgås. Påvirkningen fra stoffer og materialer under arbejdet skal derfor nedbringes så meget, som det er rimeligt under hensyntagen til den tekniske udvikling, og fastsatte grænseværdier skal overholdes. Det fremgår af § 16 i bekendtgørelse om arbejdets udførelse.

Bekendtgørelse om foranstaltninger til forebyggelse af kræft risikoen ved arbejde med stoffer og materialer indeholder supplerende regler til bekendtgørelse om arbejde med stoffer og materialer (kemiske agenser), bekendtgørelse om særlige pligter for fremstillere, leverandører og importører mv. af stoffer og materialer efter lov om arbejdsmiljø og bekendtgørelse om arbejdets udførelse. Det fremgår af § 4, stk. 1 i bekendtgørelsen.

Stoffer og materialer, som er omfattet af denne bekendtgørelse, anses for at kunne være farlige for eller i øvrigt være forringende for sikkerhed og sundhed, og bekendtgørelse om arbejde med stoffer og materialer (kemiske agenser) gælder derfor i sin helhed for disse stoffer og materialer. Det fremgår af samme bestemmelse stk. 2.

Det fremgår af bilag 1 til bekendtgørelsen, hvilke stoffer, der er omfattet af reglerne, jfr. § 1, stk. 1, nr. 1 i samme bekendtgørelse.

Arbejdsmiljøklagenævnet finder, at de ansatte, der i autolakeringsværkstedet udførte arbejde med trækspartel i den midterste række og mellem ristene, blev udsat for unødig påvirkning i form af luftforurening fra spartelmassen, der indeholder stoffet styren.

Nævnet har lagt vægt på, at det anvendte produkt efter det oplyste har en MAL-kode 5-6, som ifølge bekendtgørelse om arbejde med kodenummererede produkter er udtryk for en høj risiko for sikkerhed og sundhed, såvel ved indånding af dampe fra produktet, som ved kontakt med produktet på hud, i øjne, i luftveje eller ved indtagelse.

Endvidere har nævnet lagt vægt på, at der ifølge ovennævnte bilag 7, pkt. 7.3.1 til samme bekendtgørelse kræves et særligt rum udstyret med tilstrækkelig mekanisk ventilation, når der, som i denne sag, udføres arbejde med trækspartling af biler, som medfører luftforurening.

Klagenævnet har yderligere lagt vægt på, at det af bilag 1 til bekendtgørelse om foranstaltninger til forebyggelse af kræft risikoen ved arbejde med stoffer og materialer fremgår, at styren er med på Arbejdstilsynets liste over stoffer, hvor der foreligger en kræft risiko.

Klagenævnet finder ikke, at der i nærværende sag er tale om tilstrækkelig ventilation i forbindelse med arbejde i den midterste række mellem de to riste, da undersøgelsen med brug af røgtest på anlægget viste, at luftforureningen fra arbejdet med den styrenholdige spartelmasse i denne række mellem ristene ikke gik direkte til udsugningen, men turbulerede op i medarbejderens indåndingszone.

Nævnet er enig med Arbejdstilsynet i, at påvirkningen er unødig, da den effektivt kan fjernes ved, at medarbejderne, fx udelukkende udfører spartelarbejdet over ristene og under indblæsningen.

#### Vedr. strakspåbud:

Ved afgivelse af påbud til virksomheden om, at der kun må spartles over riste og under indblæsning, har Arbejdstilsynet bestemt, at påbuddet skulle efterkommes straks.

Ifølge § 77, stk. 1 i lov om arbejdsmiljø kan Arbejdstilsynet træffe afgørelse om forhold, der strider mod loven eller mod regler eller afgørelser i medfør af loven, og kan herunder påbyde, at forholdene bringes i orden straks eller inden en frist.

Når Arbejdstilsynet skønner det nødvendigt for at afværge en overhængende, betydelig fare for de ansattes eller andres sikkerhed eller sundhed, kan det påbyde, at faren straks imødegås, herunder

- at de tilstedeværende øjeblikkeligt fjerner sig fra farezonen,

- at brugen af en maskine, en maskindel, en beholder, en præfabrikeret konstruktion, et apparat, et redskab, et andet teknisk hjælpemiddel eller et stof eller et materiale standses, eller
- at arbejde i øvrigt standses.

Dette fremgår af stk. 2 i samme bestemmelse.

Rettidig klage har opsættende virkning, indtil Arbejdsmiljøklagenævnets afgørelse foreligger, eller nævnet bestemmer andet. Klager over afgørelser om forhold efter § 77, stk. 1, som skal bringes i orden straks, samt afgørelser efter § 77, stk. 2 og 3, har ikke opsættende virkning. Det fremgår af § 81, stk. 3 i lov om arbejdsmiljø.

Arbejdsmiljøklagenævnet er ikke enig med Arbejdstilsynet i, at det i den konkrete situation var korrekt, at give påbuddet som et strakspåbud.

Det er nævnets vurdering, at påvirkningen af styren i forhold til risikoen for at pådrage sig kræft sker over lang tids påvirkning.

Nævnet finder således ikke, at der forelå en akut overhængende fare for de ansattes sikkerhed og sundhed. Nævnet finder det derfor ikke nødvendigt at træffe foranstaltninger her og nu, men finder, at der skal gives en frist til efterkommelse af påbuddet.

### *R E G L E R*

Arbejdsmiljøklagenævnet henviser til

- § 48 og § 77, stk. 1, i lov om arbejdsmiljø, jf. lovbekendtgørelse nr. 268 af 18. marts 2005, med de ændringer der følger af lov nr. 175 af 27. februar 2007,
- § 1, stk. 1, nr. 1, § 4, stk. 1 og stk. 2, samt bilag 1 i Arbejdstilsynets bekendtgørelse nr. 908 af 27. september 2005 om foranstaltninger til forebyggelse af kræft risikoen ved arbejde med stoffer og materialer,
- § 13, stk. 1, samt bilag 7, pkt. 7.3.1 i Arbejdstilsynets bekendtgørelse nr. 302 af 13. maj 1993 om arbejde med kodenummererede produkter, og
- § 16 i Arbejdstilsynets bekendtgørelse nr. 559 af 17. juni 2004 om arbejdets udførelse.

### *O P L Y S N I N G E R N E I S A G E N*

Sagen er afgjort på grundlag af de akter, som klagenævnet har modtaget fra Arbejdstilsynet, samt brev af 3. april 2009 fra [navn udeladt] og brev af 11. april 2009 fra [navn udeladt].

### *B E M Æ R K N I N G E R I Ø V R I G T*

Det anføres i klagen, at Arbejdstilsynet har overvurderet de arbejdsmiljømæssige risici, og at koncentrationen af styrendampe i luften må være meget lav. Det anføres endvidere, at ingen medarbejdere opholder sig i de områder, hvor der netop er udført spartelarbejde.

Arbejdsmiljøklagenævnet skal hertil bemærke, at det anførte ikke kan ændre nævnets vurdering, fordi der er tale om brug af et stof, der er med på Arbejdstilsynets kræftliste og med en høj MAL-kode og derfor, uanset koncentrationen, må anses for sundhedsskadeligt for den medarbejder, der påfører spartelmassen på biler i den midterste række mellem de to riste. Det har således ikke betydning, at medarbejderen alene opholder sig i rummet i den tid, som det tager at påføre spartelmassen.

Til det af [navn udeladt] og [navn udeladt] anførte om graden af påvirkning af de ansatte med styrendampe, samt spørgsmålet om overholdelse af grænseværdier, finder nævnet ikke har betydning, da det ikke er tilstrækkeligt at overholde grænseværdien ved brug af produkter indeholdende styren, hvis det er teknisk muligt at bringe forureningen længere ned for derved at undgå unødigt påvirkning.

På klagenævnets vegne

[navn udeladt]

fuldmægtig

**Kopi til:**

Virksomheden [navn udeladt]

De ansatte

Arbejdstilsynet

Brancheforeningen

De kan læse om afgørelsens retlige grundlag på de følgende sider.

**Regler**

**Lov om arbejdsmiljø, jf. lovbekendtgørelse nr. 268 af 18. marts 2005, med de ændringer der følger af lov nr. 175 af 27. februar 2007**

.....

**§ 48.** Stoffer og materialer med egenskaber, der kan være farlige for eller i øvrigt forringe sikkerhed eller sundhed, må kun fremstilles og anvendes ved arbejdsprocesser og -metoder, der effektivt sikrer de beskæftigede mod ulykker og sygdomme.

*Stk. 2.* Anerkendte normer eller standarder, som har sikkerheds- eller sundhedsmæssig betydning, skal følges.

.....

**§ 77.** Arbejdstilsynet kan påbyde, at forhold, der strider mod loven eller mod regler eller afgørelser i medfør af loven, bringes i orden straks eller inden en frist.

*Stk. 2.* ...

**§ 81.....**

*Stk. 2.....*

*Stk. 3.* Rettidig klage har opsættende virkning, indtil Arbejds milj øklagen ævnets afgørelse foreligger, eller nævnet bestemmer andet. Klager over afgørelser om forhold efter § 77, stk. 1, som skal bringes i orden straks, samt afgørelser efter § 77, stk. 2 og 3, har ikke opsættende virkning.

*Stk. 4.....*

**Arbejdstilsynets bekendtgørelse nr. 908 af 27. september 2005 om foranstaltninger til forebyggelse af kræft risikoen ved arbejde med stoffer og materialer**

**§ 1.** Bekendtgørelsen omfatter arbejde med, herunder fremstilling, anvendelse og håndtering af:

De stoffer og materialer, der fremgår af bilag 1.

.....

.....

**§ 4.** Bekendtgørelsen indeholder supplerende regler til bekendtgørelse om arbejde med stoffer og materialer (kemiske agenser), bekendtgørelse om særlige pligter for fremstillere, leverandører og importører mv. af stoffer og materialer efter lov om arbejdsmiljø og bekendtgørelse om arbejdets udførelse.

*Stk. 2.* Stoffer og materialer, som er omfattet af denne bekendtgørelse, anses for at kunne være farlige for eller i øvrigt være forringende for sikkerhed og sundhed, og bekendtgørelse om arbejde med stoffer og materialer (kemiske agenser) gælder derfor i sin helhed for disse stoffer og materialer.

*Stk. 3.....*

**Arbejdstilsynets bekendtgørelse nr. 302 af 13. maj 1993 om arbejde med kodenummererede produkter**

.....

§ 13. Ved arbejde med produkterne skal der mindst træffes de sikkerhedsforanstaltninger, der er angivet i bilagene til denne bekendtgørelse.

*Stk. 2.....*

**Arbejdstilsynets bekendtgørelse nr. 559 af 17. juni 2004 om arbejdets udførelse**

.....

§ 16. Unødig påvirkning fra stoffer og materialer skal undgås. Påvirkningen fra stoffer og materialer under arbejdet skal derfor nedbringes så meget, som det er rimeligt under hensyntagen til den tekniske udvikling, og fastsatte grænseværdier skal overholdes.

§ 17.....